

Handbok för handläggning av insats i form av boende

Versionshantering

Datum	Version	Beskrivning	Ändrat av
2025-07-01	1.0	Tidigare handbok uppdaterad utifrån ny socialtjänstlag och inlagd i ny mall	Processledare boendesociala frågor, Enheten för kvalitet, SF Hisingen

Innehåll

Inledning.....	4
Principer	4
Helhetssyn och individuell bedömning	4
Barnrättsperspektiv, barnkonsekvens-analyser och föräldraskap....	5
Den enskildes egna ansvar.....	7
Skäliga levnadsförhållanden	7
Långsiktiga boendelösningar ska förebygga akut hemlöshet	7
1 Bedömningsstöd	8
Allmänt.....	8
Den enskildes ansvar	8
Socialtjänstens ansvar	8
Lagstadgad skyldighet att inrätta bostäder enligt SoL	8
Insats i form av boende enligt 11 kap 1 § SoL	9
Socialt utsatta grupper	11
Övriga grupper.....	14
Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.....	17
Checklista för handläggning och utredningsmall	19
Beslutstyper	20
Socialt boende med stöd	20
Skyddat boende.....	20
Bostad först och kommunalt kontrakt	21
Korttidsboende	21
2 Avgifter	22
Inledning	22
Avgiftsnivå för boendeinsatser	22

	Vad händer när den enskilde inte betalar sin avgift?	23
	Återkrav	23
	Rutin för hantering av egenavgift vid insats i form av boende	24
3	Boendeinsatser.....	27
	Nödboende	27
	Socialt boende med stöd	27
	Bostad först	31
	Kommunalt kontrakt.....	33
	Skyddat boende.....	34
	Korttidsboende enligt 11:1 SoL	35
	Boendeinsatser för unga vuxna under 21 år	36
4	Insatsprocessen socialt boende med stöd	38
5	Boenderådgivning och boendecoachning.....	39

Inledning

Bristen på bostäder medför att allt fler har svårt att på egen hand få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Detta har bidragit till att allt fler bostadslösa personer vänder sig till socialtjänsten för att få hjälp med att finna en bostad eller för att få en bostad.

Socialtjänsten har ansvar för att stödja de människor som har särskilt behov av stöd och hjälp. Socialtjänsten har dock inte ansvar för att tillgodose behov av bostad som beror på allmän bostadsbrist, utan det åligger den enskilde att själv ansvara för sin boendesituation. Endast i undantagsfall har socialtjänsten en skyldighet att bistå enskilda personer med boendeinsatser.

Denna handbok beskriver socialtjänstens ansvar för boende utifrån hur det regleras i Socialtjänstlagen (SoL). Handboken beskriver även hur socialtjänsten metodmässigt bör arbeta med uppdrag, genomförande och uppföljning samt boenderådgivning och boendecoachning.

Avsikten med denna handbok är att den ska vara ett hjälpmedel i bedömningen av rätten till insats i boende enligt socialtjänstlagen för enskilda individer som är bosatta i Göteborgs Stad. Den ska främja ett enhetligt synsätt vid utredning och bedömning så att ansökningar om insats i form av boende behandlas på ett likartat och rättssäkert sätt. Handboken ska även ge stöd i resterande delar av handlägningsprocessen och i arbetet med boenderådgivning och boendecoachning.

Handboken innebär inte någon inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell prövning av sin ansökan. Socialtjänstlagen förutsätter att det i varje enskilt fall görs en individuell bedömning av rätten till insatser.

Principer

Helhetssyn och individuell bedömning

Rätten till insats i form av boende bygger på en individuell behovsbedömning. Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på den enskildes eller hushållets totala situation. Frågor om boende ska inte ses isolerade från personens eller familjens övriga livssituation.

En individuell behovsbedömning innebär att den enskildes rätt till insats i form av boende utgå från hans eller hennes förmåga och behov. Att socialtjänstens insatser är individuellt anpassade är en förutsättning för att socialtjänsten ska kunna arbeta mot målet att frigöra och förstärka den enskildes egen förmåga.

Socialtjänstens insats i form av boende vara förenat med krav på den enskilde att utifrån sina förutsättningar bidra till att förändra sin situation, kraven ska i varje enskilt fall anpassas efter individens förutsättningar. Hänsyn ska även tas till den enskildes integritet och självbestämmande. Därför ska insatserna

anpassas efter den aktuella situationen och med beaktande av den enskildes förutsättningar.

Barnrättsperspektiv, barnkonsekvens-analyser och föräldraskap

Enligt 3 kap. 1 § SoL ska vid alla åtgärder som rör barn i första hand det som bedöms vara barnets bästa särskilt beaktas. Som ett led i skyldigheten att beakta barnets bästa ska därför, i alla utredningar som rör barnfamiljers behov av bostad, särskilt beaktande tas kring vilka följder olika beslut får för barnet (som barn räknas personer under 18 år). Dessa effekter ska dokumenteras och tas med i beslutsunderlaget i form av en barnkonsekvensanalys. Syftet med barnkonsekvensanalysen är att säkerställa att barnrättsperspektivet beaktas inom ramen för beslutsunderlaget.

Barns bästa i relation till boende

Barns bästa när det kommer till boende är alltid att ha ett stabilt, långsiktigt och tryggt boende. Målsättningen måste därför alltid vara att familjen ska komma vidare till ett eget boende. Barns bästa är också att deras föräldrar, om de saknar en bostad, får stöd och hjälp att hitta en bostad på egen hand.

Ett barn påverkas alltid negativt av att växa upp i hemlöshet. Hemlösa barn drabbas oftare av fysiska besvär, depressioner och olika beteendeproblem än barn som har en fast bostad. Skolgången påverkas negativt av boendesituationen och upprepade flyttningar gör det svårt att upprätthålla relationen med sina kompisar. Hur mycket barnet påverkas beror dels på barnets ålder, hemlöshetens längd, barnets sociala nätverk och vilken kvalitet som det tillfälliga boendet har (Andersson och Swärd, 2007)¹. Därav är det för barns bästa viktigt att tiden i tillfälligt boende blir så kort som möjlig och att kvalitén på det tillfälliga boendet uppfyller en skäligen levnadsnivå ur ett barnperspektiv.

För att ett tillfälligt boende ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden ur ett barnperspektiv ska följande kriterier vara uppfyllda (Inspektionen för vård och omsorg – adekvat boende ur ett barnperspektiv)² :

- Barn ska känna sig trygga – barnfamiljer ska inte dela boende med personer som har beroendeproblematik eller psykisk ohälsa.
- Barn ska ha tillgång till yta för lek och samvaro, möjlighet att läsa läxor i avskildhet och att kunna få vila utan att bli störda av andra personer i boendet.
- Alla i familjen ska ha en egen sovplats.
- Familjen ska kunna förvara och tillaga sin mat.
- Det ska finnas hygienutrymme av god standard.

¹ Andersson, G och Swärd, H (2007) Barn utan hem – olika perspektiv.

² Inget rum för trygghet – Barn och unga om vräkning och hemlöshet. (2016). Stockholm: Barnombudsmannen. Se till exempel IVO avdelning syds beslut med Dnr 8.5-40815/2013.

De boenden inom Boende och hemlöshet, Socialförvaltning Sydvest, som är avsedda för nödboende ska enligt överenskommelse mellan förvaltningarna uppfylla ovanstående kriterier.

Barns bästa vid placering i tillfälligt boende/nödboende är även att barnet ska kunna gå kvar i sin skola, bevara sitt sociala nätverk och kunna fortsätta med sina fritidsaktiviteter. Vid behov behöver kompenserande åtgärder för att tillse detta sättas in. Det är därför viktigt att handläggande socialsekreterare pratar med föräldrarna om barnets behov och hur barnet påverkas av familjens boendesituation. Det är även viktigt att handläggande socialsekreterare, med vårdnadshavares samtycke, så långt som möjligt talar med barnet om dess behov och upplevelse av situationen. Kompensatoriska åtgärder kan till exempel vara att ge ekonomiskt bistånd i form av exempel till busskort eller fritidsaktiviteter. Om familjen har ekonomiskt bistånd kan en åtgärd vara att i vissa fall överväga att beräkna biståndet till en högre nivå än riksnormen, exempelvis till busskort eller fritidsaktiviteter, för att trygga skolgång och underlätta fritidsaktiviteter och sociala relationer (exempel på när det kan vara aktuellt finns i Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd).

Enligt Inspektionen för vård och omsorg är det svårt att säga hur länge det är skäligt att ett barn bor i ett tillfälligt boende. Det viktigaste är att det finns en planering och att barnen får information om vad det är som händer, hur länge det ska vara så här och vad som kommer sedan. Om barnet får information om situationen och planeringen framåt klarar barnet tiden i tillfälligt boende på ett bättre sätt. Det är därför viktigt, utifrån barnets bästa, att barnet får information om situationen, vad det är som händer, hur länge det ska vara så här och hur planeringen framåt ser ut.

Är barnets bästa alltid styrande även i ärenden som primärt berör vuxna?

När det är föräldern som är aktuell hos socialtjänsten är barnets bästa inte alltid styrande för beslutet. Det är inte barnkonventionen som styr biståndsbeslutet utan myndighetens speciallagstiftning och till den hörande praxis, det vill säga socialtjänstlagen och tillhörande rättspraxis (vad säger till exempel praxis om hur rätten till insats i form av boende påverkas av barnperspektivet). Däremot ska socialtjänsten alltid dokumentera hur barnets bästa har beaktats.

I de fall barnets bästa måste vika för andra intressen är det viktigt att analysen och varför den avvägningen görs finns dokumenterad (i en barnkonsekvensanalys). Det samma gäller eventuellt behov av kompenserande åtgärder. Barnets synpunkter ska redovisas kortfattat och det ska också beskrivas hur dessa vägts in i bedömningen.

I sammanhanget kan det vidare understrykas att föräldraskap i sig inte utgör en rätt till insats i form av bostad. Det avgörande kan i stället vara föräldrarnas vidtagna åtgärder, deras förmågor, deras behov och om de har några speciella svårigheter. En sammantagen bedömning ska dock alltid göras av de relevanta omständigheter som föreligger i det enskilda fallet.

För ytterligare stöd gällande barnrätt i ett boendeärende se Göteborgs stads rutin för förstärkt barnrätt i vuxenärenden med tillhörande stödmaterial. [Länk till rutin](#)

Den enskildes egna ansvar

För att insats i form av boende ska kunna beviljas måste det finnas ett behov av insatsen. Det innebär att det måste stå klart att behovet inte kan tillgodoses av den enskilde själv eller på annat sätt. När den enskilde kontaktar socialtjänsten för att ansöka om insats i form av boende är det därför viktigt att den enskilde kan redogöra för vad denne gjort för att på egen hand försöka lösa sin bostadssituation.

Skäliga levnadsförhållanden

Av 11 kap. 1 § SoL framgår att den enskilde genom insatser av socialnämnden ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden. Vad skäliga levnadsförhållanden innebär måste bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och kan variera mellan olika individer och över tid. Skäliga levnadsförhållanden ska tillförsäkra den enskilde en viss miniminivå för insatsen och täcka de mest grundläggande behoven.

Långsiktiga boendelösningar ska förebygga akut hemlöshet

Akut hemlöshet för personer som har rätt till insats i form av boende ska förebyggas och långsiktiga boendelösningar är för den enskilde alltid bättre än att under lång tid flytta runt bland olika kortsiktiga boenden. Målsättningen bör alltid vara att den enskilde ska få så långsiktig boendelösning som möjligt med rätt nivå av stöd utifrån den enskildes behov.

1 Bedömningsstöd

Rätt till insats i form av boende enligt 11 kap 1 § SoL

Allmänt

Kommunens bostadsförsörjningsansvar styrs av Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, som syftar till att kommunen ska skapa goda förutsättningar för att alla i kommunen ska leva i goda bostäder och främja ändamålsenliga åtgärder för att bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Den enskildes ansvar

Varje kommuninvånare har ansvar för att ordna sig en egen bostad, utifrån de förutsättningar som råder på bostadsmarknaden. Det kan bland annat innebära att vara inskriven i bostadsköer, söka bostäder på den allmänna bostadsmarknaden, ta hjälp av sitt nätverk samt att anpassa sin bostad och det geografiska området för sitt bostadssökande efter rådande omständigheter.

Socialtjänstens ansvar

Lagstadgad skyldighet att inrätta bostäder enligt SoL

Av 11 kap. 1 § SoL framgår att en enskild som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få insatser av socialnämnden för dessa behov. Den enskilde ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden genom insatserna.

Bostad med särskild service och särskilt boende för äldre

I 8 kap. 11 § SoL framgår att kommunen ska inrätta bostäder med särskilt stöd för personer som behöver ett sådant boende till följd av att de möter betydande svårigheter i sin livsföring av fysiska, psykiska eller andra skäl. Av ovan nämnda bestämmelser följer att socialnämnden har en skyldighet att erbjuda bostad med särskilt stöd till personer med omfattande funktionsnedsättningar när dessa personer, efter ansökan, har genomgått en behovsbedömning enligt 11 kap. 1 § SoL och slutligen har bedömts uppfylla förutsättningarna. Rätten till denna typ av bostäder beror dock inte på om personen är hemlös eller inte; rätten beror på om personen har en omfattande funktionsnedsättning och därför är i behov av bostad med särskilt stöd. Denna typ av bostad är en lagstadgad skyldighet som nämnden har när förutsättningarna i det enskilda fallet är uppfyllda.

Socialtjänsten har en, i princip, identisk skyldighet vad avser äldre personer. Detta framgår av 8 kap. 4 § SoL där det anges att kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver omvårdnad och särskilt stöd.

Familjehem, stödboende, HVB och skyddat boende

Enligt 9 kap. 1 § SoL har socialnämnden en skyldighet att tillhandhålla familjehem, stödboende eller hem för vård och boende (HVB). Dessa insatser i form av boende har dock en mer specifik karaktär och vänder sig främst till barn och unga samt till personer med beroendeproblematik som behöver vård under en begränsad period.

Socialnämnden har också en skyldighet enligt 9 kap 5 § SoL att tillhandahålla skyddat boende för den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp.

Insats i form av boende enligt 11 kap 1 § SoL

Utöver ovanstående lagstadgade skyldigheter följer av socialtjänstlagen inget generellt ansvar för socialtjänsten att ordna boende till bostadslösa. Som beskrivits ovan har kommunen ett övergripande ansvar för bostadsförsörjningen, medan den enskilde har eget ansvar för att ordna sin boendesituation utifrån de förutsättningar som finns.

Socialtjänsten har alltså inte någon allmän skyldighet att ordna bostad men det finns en skyldighet att tillförsäkra kommuninvånarna skäliga levnadsförhållanden. För att socialtjänsten ska ha en skyldighet att ordna boende, och inte enbart lämna ekonomiskt bistånd för boendekostnader (hyra), krävs att sökanden saknar möjlighet att själv anskaffa en bostad samt att denne helt saknar bostad. Socialtjänstens ansvar inträder när rätt till insats i form av boende föreligger enligt 11 kap. 1 § SoL. Av det följer att socialtjänsten kan bevilja insats i form av boende om alla andra möjligheter är uttömda och behovet således inte kan tillgodoses på annat sätt.

För att den enskilde ska vara berättigad till insats i form av boende enligt 11 kap. 1 § SoL ska, enligt rådande praxis (RÅ 2004 ref. 130, RÅ 1990 ref. 119) följande kriterier vara uppfyllda:

1. Den enskilde ska vara helt bostadslös
2. Den enskilde ska ha speciella svårigheter att på egen hand anskaffa bostad. Detta avser speciella svårigheter hos den enskilde (saknar förmåga), inte generella svårigheter i en stor stad med bostadsbrist, och/eller
3. Den enskilde ska tillhöra en socialt utsatt grupp som behöver särskild hjälp att anskaffa en bostad

Utöver ovanstående ska behovet inte kunna tillgodoses på annat sätt än genom insats i form av boende från socialtjänsten (RÅ 2004 ref. 130, RÅ 1990 ref. 119). Det innebär bland annat att den enskilde ska vara aktivt bostadssökande och göra vad hen kan för att försöka undanröja de svårigheter som eventuellt

finns när det kommer till anskaffande av bostad. Det kan till exempel innebära att den enskilde har gjort vad hen kan för att avbetala skulder, göra upp avbetalningsplaner eller tagit emot hjälp och stöd i sitt bostadssökande.

För enskilda som efter en individuell bedömning inte bedöms uppfylla kriterierna för rätten till insats i form av boende enligt 11 kap. 1 § SoL, som saknar egen bostad och är helt bostadslösa har socialtjänsten, utifrån kommunens yttersta ansvar, att se till att personerna inte lider akut nöd. Vid handläggning av nödprövning, se ” Göteborgs stads rutin för nödprövning boende”. [Länk till rutin och handlägningsstöd nödprövning boende](#)

Helt bostadslös

Helt bostadslös innebär att den enskilde vid tidpunkten för ansökan om insats i form av boende måste vara kvalificerat bostadslös, det vill säga helt sakna tak över huvudet.

Speciella svårigheter

Det ska röra sig om speciella svårigheter hos den enskilde som innebär att hen saknar förmåga/möjlighet att lösa sin boendesituation på egen hand för att hen ska ha rätt till insats i form boende från detta kriterium. Det är kombinationen av olika svårigheter och den individuella prövningen som måste ligga till grund för om den enskilde bedöms ha speciella svårigheter.

I rättspraxis har angetts att vissa fall av psykisk sjukdom, missbruk (skadligt bruk/beroende), vräkningshistorik eller betydande skulder kan vara speciella svårigheter. När det gäller skulder ska dessa omöjliggöra för den enskilde att skaffa en bostad. Svårigheterna ska innebära att den enskilde inte själv kan/förmår finna ett boende.

Enligt rättspraxis är inte allmänna svårigheter att skaffa sig en bostad tillräckligt för att ha rätt till insats i form boende enligt 11 kap. 1 § SoL. Socialtjänsten är som ovan angivet ingen bostadsförmedling. Om den enskilde enbart är drabbad av bostadsbristen i Göteborg med omnejd, eller inte kan prata svenska alternativt inte kan söka bostad via internet, anses personen enligt rättspraxis inte ha speciella svårigheter. En dålig ekonomi som gör det svårt att klara en hyresvärds krav eller ens få erbjudande genom en bostadskö är inte heller ett solitärt skäl.

Skulder

Enligt rättspraxis betraktas skulder som en speciell svårighet först när dessa omöjliggör för den enskilde att skaffa en bostad. Här avses personer som har skulder som på grund av omfattning och innehåll inte är möjliga att åtgärda på överskådlig tid. Personen har uttömt alla möjligheter och sökt olika lösningar under en längre tid (oftast flera år). I de fall skulder betraktas som en speciell svårigheter föreligger oftast även en annan social problematik (Jfr t.ex. KamR Göteborg målnr 1292-12: hyresskuld, egen inkomst, kan bo på vandrarhem och betala av skuld, nekas bistånd, KamR Göteborg målnr 5112-12: trångboddhet, ej betalat av skulder, nekas bistånd, KamR Göteborg målnr 2491-11: skulder,

vräkningshistorik, annan problematik, beviljas bistånd, KamR Jönköping målnr 2857-14: skulder, betalningsanmärkningar, psykisk ohälsa och barnperspektivet, beviljas bistånd).

Psykisk sjukdom, ohälsa eller funktionsnedsättning

Enligt rättspraxis utgör psykisk sjukdom/ohälsa/funktionsnedsättning en speciell svårighet först när den psykiska sjukdomen/ohälsan/funktionsnedsättningen medför att den enskilde inte är kapabel att själv söka bostad enligt de sedvanliga tillvägagångssätten. Här krävs som huvudregel att svårigheterna kan styrkas av läkarintyg (Jfr till exempel KamR Göteborg målnr 8786-12: analfabet med psykisk ohälsa, beviljas bistånd, KamR Stockholm målnr 5404-18: lönearbete, skött tidigare lägenhet, boendestöd, nekas bistånd, KamR Göteborg målnr 5615-09: social fobi och betalningsanmärkningar, beviljas bistånd, KamR Stockholm målnr 1006-19: skulder, ADHD, svårt att planera, nekas bistånd). I de fall där rätten bedömt att speciella svårigheter föreligger utan att dessa styrks av läkarintyg har svårigheterna styrkts genom uppgifter från verksamheter som haft kontakt med den enskilde under en längre tid (Jfr till exempel KamR i Göteborg målnr 6582-12)

Om den enskilde har god man eller boendestöd kan det stödet bedömas kompensera den enskildes svårigheter att själv söka boende (Jfr till exempel KamR Stockholm målnr 5404-18: boendestöd som kan ge stöd i bostadssökande, HFD målnr 551-22: Det ingår i god mans uppgift att söka bostad, KamR Göteborg målnr 4180-18: god man som kan ge stöd i bostadssökande).

Socialt utsatta grupper

Vissa socialt utsatta grupper kan till följd av sin utsatthet och sociala situation ha rätt till insats i form av insatser från socialtjänsten. Det handlar om grupper där boendet är en del av en insats som ska ge den enskilde skydd och/eller stöd i att förändra en svår social situation. Det är inte en insats som beviljas som enbart boende, utan boendet är i kombination med andra insatser och stöd. Nedan ges några exempel på socialt utsatta grupper där insats i form av boende efter individuell prövning kan beviljas med stöd av 11 kap. 1 § SoL.

- Personer med skadligt bruk/beroende och/eller psykisk ohälsa, som till följd av sitt beroende/psykisk ohälsa behöver bo med stödinsatser, före, under eller efter behandling
- Personer som till följd hot, våld eller andra övergrepp behöver insats i form av boende för att få skydd och stöd.
- Ungdomar som skrivs ut från HVB- eller familjehemsplacering, som bedöms ha ett behov av att bo med stödinsatser som en del av sin rehabilitering
- Personer som frigges från kriminalvård i anstalt och är i behov av stöd för att erhålla en bostad efter avtjänat straff för att minska risken för återfall i kriminalitet

- Personer som väljer att lämna en kriminell gruppering, nätverk eller organiserad brottslighet och som riskerar att bestraffas för sitt utträde och därmed behöver insats i form av boende för att få skydd och stöd.

Ovanstående grupper kan ha rätt till insats enligt 11 kap. 1 § SoL i form av boende som en del av en insats så länge som behovet av stöd/skydd kvarstår. Det betyder att om behovet av att bo med stödinsatser upphör saknas rätt till fortsatt insats i form av boende om personen inte också bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa en bostad.

Observera att dessa personer också kan ha speciella svårigheter enligt ovan. I dessa fall kan den enskilde ha rätt till insats i form av boende oavsett om boendet är en del av en insats som ska ge stöd och hjälp till den enskilde att få skydd och/eller stöd i att förändra en svår social situation.

Personer med skadligt bruk och beroende

Personer med skadligt bruk och beroende som till följs av sin problematik behöver bo med stödinsatser före, under eller efter behandling kan ha rätt till insats i form av boende. Syftet med insatsen är att underlätta för den enskilde att genomgå behandling och ge stöd på vägen till drogfrihet alternativt stöd att upprätthålla drogfrihet. Boendet kan också vara en insats för att förebygga tvångsvård och syfta till att socialtjänsten ska kunna utöva tillsyn över den enskildes skadliga bruk/beroende och hälsa samt att den enskilde ska motiveras till att genomgå frivilliga behandlingsinsatser. För att eliminera risk för långvarig hemlöshet behöver en långsiktig boendeplanering göras.

För att bedöma om den enskilde har en beroendeproblematik används AUDIT/DUDIT respektive ASI. Även andra informationskällor kan vara värdefulla för att bedöma den enskildes stödbehov. Det kan handla om kunskap och erfarenhet hos utförare av befintliga eller tidigare insatser eller information från sjukvård. Ibland kan det vara uppenbart för professionella runt den enskilde att ett stödbehov finns men den enskilde själv vill inte tillstå detta. Då kan ett motivationsarbete behöva genomföras för att den enskilde ska acceptera sin problematik, ha rätt till och tillgodogöra sig ett boende med stöd.

Om behovet att bo med stödinsats upphör saknas rätt till fortsatt insats i form av boende om personer inte också bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa en bostad (se ovan). Som exempel: om personen tidigare har haft ett skadligt bruk eller beroende men genomgått behandling och inte längre är i behov av stöd, inte har några skulder eller någon vräkningshistorik och har förmåga att söka bostad föreligger inte längre rätten till insats i form av boende (jfr KamR Stockholm målnr 496-19: tidigare missbruk, bostad hos vänner, nekas bistånd, KamR Göteborg målnr 6587-16: nekas insats i form av boende vid utskrivning från stödboende, tidigare missbruk, ej svårigheter).

Beaktas behöver dock göras den enskildes risk till återfall i skadligt bruk/beroende och en långsiktig plan för den enskildes behov av stöd och hjälp behöver tidigt göras. Finns risk för långvarig hemlöshet, har den enskilde uttömt

alla sina egna möjligheter att ordna boende, behöver insats i form av kommunalt kontrakt/bostad först alltid övervägas.

Personer med psykisk ohälsa

Personer med psykisk ohälsa som till följd härav behöver bo med stödinsatser före, under eller efter behandling kan ha rätt till insats i form av boende. Syftet med boendet är att underlätta för den enskilde att genomgå rehabilitering. Behovet ska vara styrkt av läkarintyg.

Om behovet att bo med stödinsats upphör saknas rätt till fortsatt insats i form av boende om personen inte också bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa en bostad (se speciella svårigheter ovan) (Jfr KamR Stockholm mål nr 5404-18, nekass fortsatt insats i form av boende i träningslägenhet, visat att kan sköta boende, inga speciella svårigheter).

När boende är en förutsättning för att den enskilde ska kunna skrivas ut från rättspsykiatrisk vård och den enskilde saknar bostad har socialtjänsten en skyldighet att bevilja insats i form av boende (Jfr till exempel HDF 2018 ref 39, KamR Göteborg mål nr 69-08, KamR Göteborg mål nr 953-07).

Personer som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp

Personer som till följd av våld i nära relation behöver boende för att få skydd och stöd kan ha rätt till insats i form av skyddat boende. Boendet är en del av en insats för stöd och skydd och för att bryta en våldssituation eller förebygga risken för fortsatt brottsutsatthet. Behovet av stödinsatser kvarstår ofta under en längre tid, även efter det att behovet av skydd har upphört. För att utreda skydds- och stödbehov används FREDAs farlighet och FREDAs beskrivningsdel.

I första hand, om så är möjligt utifrån riskbedömning, bör socialtjänsten sträva efter att det ska vara den som utövar våld som ska flytta eller byta bostad, inte den som blir utsatt för våldet.

Enligt föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) bör socialtjänsten även kunna erbjuda den våldsutsatta vuxna hjälp att ordna stadigvarande boende. Detta kan innebära hjälp med bostadsanskaffning via kommunalt kontrakt, om behovet ej kan tillgodoses på annat sätt. Det kan även innebära exempelvis stöd i att söka bostad i andra kommuner eller stöd i att begära ett förordnande om kvarskrivningsrätt i tidigare gemensam bostad (om det bedöms lämpligt ur säkerhetssynpunkt). För personer utsatta för våld i nära relationer bör tiden i tillfälligt boende begränsas, detta utifrån personens behov av stabilitet för att kunna tillgodogöra sig fortsatt stöd och behandling.

Personer som önskar flytta till en annan kommun kan på eget initiativ ansöka om insatser i den önskade kommunen, om hen på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta, men inte kan göra det utan att beviljas de insatser som hen behöver (29 kap 7 § SoL). En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningsskommunen och hänsyn ska inte tas till att den enskildes behov är tillgodosedda i bosättningskommunen.

Om behovet av skydd och stöd upphör saknas enligt rättspraxis dock rätt till fortsatt insats i form av boende om personen inte också bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa en bostad (Jfr KamR Göteborg målnr 1326-17: tidigare våldsutsatthet ej skäl för insats i form av boende). Vid bedömning av den våldsutsattas förmåga att anskaffa bostad på egen hand ska det faktum att våldsutsatthet och medföljande trauma kan medföra en nedsatt förmåga vägas in i bedömningen. Exempelvis kan det vara svårt för en våldsutsatt person att överhuvudtaget söka bostad på egen hand utan att personen i fråga riskerar att röja var hen befinner sig.

Ungdomar som skrivs ut från HVB- eller familjehemsplacering

Ungdomar som skrivs ut från HVB- eller familjehemsplacering, som bedöms ha ett behov av att bo med stödinsatser som en del av sin rehabilitering kan ha rätt till insats i form av boende.

Om behovet att bo med stödinsats upphör saknas rätt till fortsatt insats i form av boende om personen inte också bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa en bostad (se speciella svårigheter ovan).

Personer som frigges från kriminalvård i anstalt eller vill lämna en kriminell livsstil

Personer som frigges från kriminalvård i anstalt och är i behov av stöd för att erhålla en bostad efter avtjänat straff för att minska risken för återfall i kriminalitet kan ha rätt till insats i form av boende. Syftet med boendet är att personen ska få stöd för att återrehabiliteras till samhället och inte återfalla i kriminalitet.

Det samma gäller personer som väljer att lämna en kriminell gruppering. Personer som väljer att lämna en kriminell gruppering, nätverk eller organiserad brottslighet och som riskerar att bestraffas för sitt utträde och därmed behöver boende för att få skydd och stöd kan ha rätt till insats i form av boende. Syftet med boendet är att personen ska få skydd från föreliggande hotbild och stöd för att återrehabiliteras till samhället och inte återfalla i kriminalitet (se Göteborgs stads riktlinje för arbete med avhoppare).

Om behovet att bo med stödinsats upphör saknas rätt till fortsatt insats i form av boende om personen inte också bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa en bostad (se speciella svårigheter ovan) (Jfr KamR Jönköping målnr 390-18, bor på vandrarhem, inkomst från FK, skulder, nekas bistånd).

Övriga grupper

Personer med funktionsnedsättning

Som ovan nämnts har socialtjänsten ett ansvar för att tillhandahålla permanenta boenden i form av särskilt boende eller Bostad med särskilt stöd (BmSS) för personer som har en funktionsnedsättning och till följd av sin funktionsnedsättning inte klarar av att bo självständigt. Ansvaret avser personer

med långvarig och allvarlig funktionsnedsättning som innebär svårigheter i den dagliga livsföringen. För personer med funktionsnedsättning som är i behov av ett tillfälligt boende i väntan på att få flytta hem efter vård eller till ett särskilt boende alternativt BmSS kan insatsen korttidsboende beviljas. Korttidsboende är ett tillfälligt boende som ger möjlighet till avlastning för anhöriga eller rehabilitering för individen.

Om personen bedöms klara av att bo självständigt och inte har rätt till permanent boende eller korttidsboende, ska en eventuell ansökan om insats i form av boende prövas mot speciella svårigheter alternativt särskilt utsatta grupper. Endast om funktionsnedsättning bedöms medföra betydande svårigheter som gör att den enskilde inte är kapabel att själv söka bostad enligt de sedvanliga tillvägagångssätten föreligger rätt till insats i form boende. Svårigheterna ska som huvudregel styrkas av läkarintyg.

Vid psykisk ohälsa/sjukdom se ovan under personer med psykisk ohälsa.

Äldre

Socialtjänsten har ett ansvar för att tillhandahålla permanenta boenden i form av särskilt boende för äldre personer som inte klarar av att bo kvar i sin bostad. För äldre som är i behov av ett tillfälligt boende i väntan på att få flytta hem efter vård eller till ett särskilt boende kan insatsen korttidsboende beviljas. Korttidsboende är ett tillfälligt boende som ger möjlighet till avlastning för anhöriga eller rehabilitering för individen.

Om personen bedöms klara av att bo i egen bostad och inte har rätt till särskilt boende eller korttidsboende ska en eventuell ansökan om insats i form av boende prövas mot särskilda svårigheter alternativt särskilt utsatta grupper. Den äldres förmåga att söka bostad på egen hand måste utgöra en del av prövningen.

Hemmaboende ungdomar

Enligt praxis är det skäligt att ungdomar bor hemma fram tills de har egna ekonomiska möjligheter att flytta till egen bostad. För att en ungdom ska beviljas insats i form av boende ska särskilda skäl föreligga. Att det finns konflikter i hemmet mellan den unge och föräldrarna är inte skäl nog. I dessa fall bör i första hand hjälp att reda ut konflikterna erbjudas. Det är endast i de situationer då den unge inte tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden i hemmet som rätt till insats i form av boende föreligger, t.ex. när familjen är mycket trångbodd och/eller att det finns mycket starka personliga motsättningar i hemmet (Jfr RÅ 1997 ref 79, KamR Stockholm mål nr 2912-08: nekas bistånd, bedöms tillförsäkras skälig levnadsnivå i hemmet, personliga motsättningar som fanns ansågs inte tillräckligt omfattande, KamR Göteborg mål nr 5489-09: beviljas insats, bedöms inte tillförsäkras skälig levnadsnivå i hemmet till följd av stora motsättningar och trångboddhet).

Barnfamiljer

Att vara förälder utgör i sig ingen rätt till insats i form av boende. Det avgörande kan i stället vara föräldrarnas vidtagna åtgärder, deras förmågor,

deras behov och om de har några speciella svårigheter. En förälders förmåga att söka bostad på egen hand måste utgöra en del av i prövningen. Har föräldern inga svårigheter att söka bostad på egen hand har denne inte rätt till insats i form av boende.

Stora barnfamiljer

Stora barnfamiljer ska också uppfylla övriga kriterier för att komma i fråga för insats i form av boende, men dessa anses vara en sådan grupp som på egen hand kan ha svårare att finna ett boende just utifrån att de är många i hushållet som ska få plats i bostaden. Utöver särskilt utsatta grupper som anges i rättspraxis har kommunstyrelsen i Göteborg Stads riktlinjer för insats i form av boende även inkluderat stora barnfamiljer med fler än åtta barn (Se Kommunstyrelsens riktlinje för bistånd i form av boende 2015-02-04).

Nyanlända

Att vara nyanländ innebär i sig inte en rätt till insats i form av boende enligt SoL. Biståndsrätten ska prövas individuellt mot kriterierna för rätten till enligt 11 kap. 1 § SoL insats i form av boende på samma sätt som för andra kommuninvånare.

Nyanlända som under tiden som asylsökande bott på anläggningsboende i Migrationsverkets regi erbjuds vid beslut om uppehållstillstånd en kommunplacering enligt lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Anvisningskommunen är då skyldig att erbjuda boende. Vid bedömningen av huruvida den enskilde har rätt till insats enligt SoL i form av boende ska särskilt beaktas om den enskilde har tackat nej till erbjuden kommunplacering enligt bosättningslagen eller valt att lämna erbjudet boende i anvisningskommunen. Den enskilde ska planera för sin flytt och välja det alternativ som innebär att hen klarar sig själv på bästa sätt. Det torde i de flesta fallen vara genom en placering i anvisningskommunen. Det föreligger därför i de flesta fall när denna planering inte skett ingen rätt till insats i form av boende annat än för att avvärja en akut nödsituation (dvs tillfälligt bistånd för att förhindra nöd/nödboende).

Tidigare ensamkommande flyktingbarn

Att vara tidigare ensamkommande flyktingbarn innebär i sig inte en rätt till insats enligt SoL i form av boende. Biståndsrätten ska prövas individuellt mot kriterierna för rätten till insats enligt 11 kap. 1 § SoL i form av boende på samma sätt som för andra kommuninvånare.

De som har varit ensamkommande barn, blivit myndiga, fått uppehållstillstånd och bor i Göteborg ska behandlas på samma sätt som alla andra göteborgare. Detta innebär att kommunallagens regler om att alla medlemmar ska behandlas lika gäller även den grupp ungdomar som varit ensamkommande barn. Någon lagstiftning motsvarande lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, som skulle möjliggöra att dessa ungdomar behandlas annorlunda än andra bostadssökande i Göteborg, finns inte. Detta innebär att det

saknas laglig grund för att behandla denna grupp med förtur, eller på annat sätt ge dem en förmån i form av bostad före övriga kommuninvånare, om det inte sker inom ramen för en biståndsbedömning (Stadsledningskontorets rapport ”Boende för unga vuxna som varit ensamkommande barn, strategier och handlingsplan 2018-04-25).

EU/EES-medborgare

EU-rättens princip om likabehandling innebär att en EU/EES-medborgare som har uppehållsrätt i Sverige, har rätt till insatser samma villkor som svenska medborgare. Biståndsramen ska prövas individuellt mot kriterierna för rätten till insats i form boende enligt 11 kap. 1 § SoL på samma sätt som för andra kommuninvånare.

Personer som inte bedöms ha sin hemvist i Sverige, det vill säga inte har uppehållsrätt, har däremot endast rätt till bistånd till boende att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att avhjälpa på annat sätt, så kallat nödbistånd (Se ”Plan för kommunala insatser som rör EU-medborgare” antagen av KF 2016-02-25).

Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt

Behovet ska inte kunna tillgodoses på annat sätt än genom insats i form boende från socialtjänsten (RÅ 2004 ref. 130, RÅ 1990 ref. 119). Det innebär bland annat att den enskilde ska vara aktivt bostadssökande och gör vad hen kan för att försöka undanröja de svårigheter som eventuellt finns när det kommer till anskaffande av bostad. Det kan till exempel innebära att den enskilde har gjort vad hen kan för att avbetala skulder, gjort upp avbetalningsplaner eller tagit emot hjälp och stöd i sitt bostadssökande.

För att den enskilde ska bedömas ha uttömt alla möjligheter att anskaffa bostad på egen hand behöver hen kunna visa att hen sökt bostad aktivt i skälig omfattning (utifrån sin förmåga och individuella omständigheter, jfr aktivt bostadssökande). Den enskilde ska ha gjort vad hen kan för att själv försöka ordna boende. Här ingår att den enskilde ska:

- Söka bostad brett (hela Sverige huvudregel)
- Vara inskriven på Boplats
- Ha deltagit i boenderådgivning/boendecoachning (boendecoach kan få uppdrag att kartlägga boendesökningsförmåga)
- Söka andrahands- och inneboendekontrakt
- Söka andra tillfälliga boenden (tak över huvudet)
- Söka i egna nätverket
- Sökt bostad under en längre tid enligt ovan och kunna redogöra för vilka bostäder som sökts
- Undersökt andra alternativ till att godkännas som hyresgäst, exempelvis genom möjligheterna till privat borgensman
- Skaffat sig en överblick av sin ekonomiska situation och även ha börjat att betala av eventuella skulder. Den enskilde ska kunna visa att hen

varit i kontakt med stadens budget- och skuldrådgivare alternativt ansökt om skuldsanering hos Kronofogden för att komma tillrätta med sin skuldsituation

- Vid särskilda livssituationer särskilt ta ansvar för att planera för och förbereda sin boendesituation (exempelvis om den enskilde har barn, ska flytta till kommunen eller genomgår en separation)

Enligt praxis är det inte tillräckligt att till exempel endast fråga sina kompisar eller att endast ha anmält sig som bostadssökande på kommunens bostadsförmedling. Det är inte heller tillräckligt att bara ha sökt bostad hos några hyresvärdar eller bara i Göteborg med kranskommuner. Det krävs att den enskilde uttömt alla möjligheter att själv lösa sin situation – se ovan (utifrån förmåga) (Jfr till exempel KamR i Göteborg mål nr 3357-13).

Kan vi kräva att alla ska söka boende i hela Sverige för att de ska vara att betrakta som aktivt bostadssökande?

Det finns ingen ovillkorlig rätt att bo i Göteborgs Stad, eller i närområdet. Huvudregeln är att den enskilde för att kunna sägas göra vad hen kan för att lösa sin situation på egen hand söker bostäder i hela Sverige. Detta gäller även om hushållet har barnomsorg, eller annat nätverk i ett visst geografiskt område. Att en person under en viss period inte kan bo i det geografiska område man önskar är att betrakta som en allmän svårighet på bostadsmarknaden.

Socialtjänsten kan enligt RÅ 2004 ref. 130 visserligen inte ställa kategoriska krav på att den enskilde följer ett erbjudande om boende i annan del av landet. Däremot kan socialtjänsten alltid ställa krav på att människor planerar sina förehavanden på bästa möjliga sätt för att undvika ett biståndsberoende. I det ingår att den enskilde så långt som möjligt planerar för och vidtar åtgärder för att undvika att hamna i beroende av socialtjänstens insatser. I domar från underinstanser framgår att den enskilde inte bara måste försöka lösa sin bostadssituation genom att söka bostad i hemkommunen. Den enskilde måste även söka bostäder i länet, regionen och i förekommande fall inom ett ännu större geografiskt område än så (Jfr KamR i Göteborg mål nr 3357-13, avser dock inte enbart nödbistånd, KamR i Göteborg mål nr 5112-12, åtminstone pendlingsavstånd, KamR i Stockholm mål nr 1821-17, ej rätt till insats i form av då tackat nej till boendebjudande på annan ort).

För barnfamiljer är huvudregeln att samma principer gäller som för övriga hushåll.

I vissa fall kan det finnas särskilda skäl som gör att den enskildes geografiska sökområde begränsas. Det kan gälla till exempel då det finns barn i hushållet som bor växelvis eller har en umgängesförälder som bor i eller nära Göteborg, eller då det finns andra särskilda behov hos barnen. En individuell bedömning ska alltid göras, inte bara angående den enskildes egen förmåga utan även kring rimligheten att den enskilde, i vissa fall, inte söker bostad i ett brett geografiskt område.

Godtagbara begränsningar av geografiskt sökområde

- Fast arbete – huvudregel att söka såväl bostad som arbete brett. Man kan kräva att bostad söks brett men att man inte behöver flytta med mindre än att man också har ett arbete på den nya orten som man kan försörja sig på. Annars inom pendlingsavstånd (Arbetsförmedlingens riktlinje 2 tim/väg)
- Umgängesbarn/barn som är växelvis boende – inom pendlingsavstånd (vad som är godtagbart pendlingsavstånd måste avgöras individuellt utifrån barnets situation, ålder och mognad)
- Svårare medicinsk behandling som inte går att få på annan ort
- Barn med särskilda behov som tillgodoses på en viss skola, eller att det bedöms föreligga särskilda skäl att avvakta flytt precis inför att ett barn ska gå ur grundskolan eller ta studenten – utifrån att det kan medföra att barnet genom en flytt frantas möjligheten att fullgöra sin skolgång (pendlingsavstånd, se ovan)

Däremot kan och ska vi alltid uppmuntra och motivera den enskilde/familjen att söka bostad brett.

Barnrättsperspektivet

I en utredning som rör insats i form av en vuxen som också är förälder ska socialtjänsten alltid utreda vilka följder beslutet får ur ett barnrättsperspektiv. Om ett beslut till exempel innebär att ett barn måste flytta från sin invanda miljö eller att barnet genom ett beslut skulle få begränsade möjligheter att behålla en nära och god kontakt med båda sina föräldrar, ska de överväganden som socialtjänsten gör i det aktuella avseendet redovisas i beslutsunderlaget (utredningen). Om och i vilken utsträckning barnets situation påverkar det beslut som fattas får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet (Jfr JO 2018-06-29, diarie nr. 1126-2017).

När socialtjänsten överväger krav på att den som söker insats i form av boende söka bostad över hela Sverige för att vara berättigad till insats måste det redovisas på vilket sätt en flytt till annan kommun skulle påverka barnen. Barn som bor växelvis eller har umgängesförälder som bor i eller nära Göteborg kan behöva bo kvar i geografisk närhet för att få möjlighet att växa upp tillsammans med båda sina föräldrar. Det samma gäller för barn med särskilda behov som tillgodoses på en viss skola eller barn som snart ska gå ur grundskolan eller ta studenten utifrån att en flytt kan medföra att barnet frantas möjligheten att fullgöra sin skolgång.

Checklista för handläggning och utredningsmall

För stöd i handläggning och bedömning i enlighet med detta bedömningsstöd finns en checklista och en utredningsmall framtagna. Checklistan finns i styrande dokument och i socialtjänstprocessen. Utredningsmallen finns i verksamhetssystemet Treserva.

Beslutstyper

Socialt boende med stöd

Insatsen socialt boende med stöd delas in i tre delkategorier; akutboende, kollektivt boende och lägenhetsboende (se avsnitt 3 Boendeinsatser).

Beslutstyperna som avser socialt boende med stöd gäller för personer över 21 år, med undantag för beslutstypen Bifall socialt boende med stöd:

Lägenhetsboende, som används när insats beviljas i form av lägenhetsboende med låg stödnivå för personer under 21 år (tidigare referensboende).

Beslutstyperna är endast kopplade till de insatstyper som är specifika för respektive beslut. Fattar man beslut om akutboende kan man endast koppla beslutet till de insatstyper som avser akutboende. På samma sätt kan man bara koppla insatsen till den eller de genomförandeform/er som är specifika för beslutet och insatsen.

En strävan är att så långt som möjligt att erbjuda långsiktiga lösningar istället för akutboende. Om ett kollektivt boende eller lägenhetsboende kan ta emot på dagen ska detta väljas i första hand.

Beslutstyperna finns i ärendetyperna IFO Vuxen och IFO Barn/Vuxen. Till samtliga beslutstyper finns beslutsformuleringar och beslutsmotiveringar. Det finns även mallar för beslutsmeddelande.

För mer information och stöd gällande hanteringen i Treserva, se lathund i datorhjälpen. [Länk till utbildningspaket Treserva för socialförvaltningarna](#)

Beslut	Insatstyp	Genomförandeform
Bifall socialt boende med stöd: Akut	Akutboende (internt) Akutboende (externt)	Akutboende
Bifall socialt boende med stöd: Kollektivt boende	Kollektivt boende (internt) Kollektivt boende (externt)	Kollektivt boende Förstärkt kollektivt boende
Bifall socialt boende med stöd: Lägenhetsboende	Lägenhetsboende (internt) Lägenhetsboende (externt)	Lägenhetsboende
Bifall socialt boende efterstöd: lägenhetsboende	Efterstöd (internt) Efterstöd (externt)	Efterstöd

Skyddat boende

Beslutstypen skyddat boende finns inom ärendetyperna IFO Vuxen och IFO Barn/vuxen. Besluten som rör vuxen ska användas när en person över 18 år beviljas insats i form av skyddat boende, och placeras på ett boende som

uppfyller kraven för att yrkesmässigt bedriva skyddat boende (för enskild verksamhet krävs tillstånd från IVO).

Socialförvaltningen fattar beslut om insats enligt 11 kap. 1§ SoL i form av skyddat boende (beslutstyp Bevilja skyddat boende SoL Vuxen). Beslutet verkställs med insatsen ”Placering skyddat boende intern eller extern”.

För mer information och stöd gällande hanteringen i Treserva, se lathund i datorhjälpen. [Länk till utbildningspaket Treserva för socialförvaltningarna](#)

Bostad först och kommunalt kontrakt

För Bostad först och kommunalt kontrakt gäller särskilda beslutstyper.

När Bostad först beviljas fattas två beslut som tillsammans utgör insatsen Bostad först, ett som rör bostaden (Bostad först – hjälp med bostadsanskaffning) och ett som rör stödinsatsen (Stödinsats Bostad först intern/extern).

När kommunalt kontrakt beviljas fattas ett beslut om hjälp med bostadsanskaffning (Socialt boende – hjälp med bostadsanskaffning).

För mer information och stöd gällande hanteringen i Treserva, se lathund i datorhjälpen. [Länk till utbildningspaket Treserva för socialförvaltningarna](#)

Korttidsboende

Beslut om korttidsboende enligt 11:1 SoL finns inlagt i ärendetyperna IFO Vuxen och IFO Barn/Vuxen.

Beslutstypen ska användas när den enskilde bedöms vara berättigad till insats i form av boende och korttidsboende bedöms vara den insats som på bästa sätt matchar den enskildes stödbehov. Stödnivå läggs in i händelsetyp från nivå 1 (lägst behov av stöd) till nivå 3 (högst behov av stöd).

2 Avgifter

Inledning

Av 32 kap. 2 § socialtjänstlagen, SoL, framgår att kommunen, utom i fråga om barn, får ta ut ersättning för uppehälle av den som på grund av skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika eller andra beroendeframkallande medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Ersättningen får tas ut oavsett om vården ges enligt SoL eller Lagen om vård av missbrukare i vissa fall, LVM. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag.

Insatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde. Det innebär att kommunen inte kan ta ut avgift för till exempel öppenvård för personer med beroendeproblematik.

För andra insatser (inte behandlingskaraktär) får kommunen ta ut en skälig ersättning som inte får överstiga kommunens självkostnader. Detta gäller oavsett vad som är orsaken till insatserna.

I Göteborgs Stad ska egenavgift betalas av den enskilde då denne uppbär insats i form av boende genom socialtjänsten som inte innebär ett andrahandskontrakt, det vill säga när den enskilde inte betalar någon hyra för boendet.

Denna handbok beskriver taxan och hur rutinen ser ut för hanteringen av dessa egenavgifter. För beslut i form av korttidsboende gäller i stället avgift som regleras i "Göteborgs stads anvisning för: Taxa för äldreomsorg och funktionshinderverksamhet" beslutad av kommunfullmäktige (§ 17, 2018-03-22). Se även [Socialförvaltningarnas rutin för hantering av avgifter vid beslut om korttidsboende](#).

Enligt beslut i kommunfullmäktige (§ 41 0610/22) ska ingen egenavgift tas ut vid skyddat boende.

Avgiftsnivå för boendeinsatser

Kommunfullmäktige har beslutat om en konstruktion där avgifterna (taxan) räknas upp årligen utifrån index för boendeinsatser som verkställs inom avdelning boende och hemlöshets boenden. Taxan är ett maxbelopp, vilket innebär att socialtjänsten inte får ta ut en avgift som är högre än den av kommunfullmäktige fastställda taxan. Taxan framgår av bilaga 1.

För personer som får sin boendeinsats verkställd av extern utförare har kommunen rätt att ta ut skälig ersättning för insatser enligt 32 kap 2 § SoL. Om den enskilde saknar betalningsförmåga, det vill säga saknar inkomst eller har så låg inkomst att betalning av egenavgiften skulle medföra att personen i fråga skulle behöva ansöka om ekonomisk insats i form av sin försörjning kan socialnämnden besluta att helt eller delvis avstå från ett krav på ersättning enligt 33 kap. 6 § SoL.

Beslut enligt 32 kap. 2 § SoL och 33 kap. 6 § SoL är inte överklagningsbara genom förvaltningsbesvär, utan endast genom laglighetsprövning enligt kommunallagen.

Vad händer när den enskilde inte betalar sin avgift?

Enligt rättspraxis är inte enbart utebliven betalning av avgiften i sig skäl för att ändra ett gynnande beslut genom att avsluta en insats. Det måste alltid göras en individuell bedömning kring den enskildes förmåga att förstå och hantera det egna ansvaret. I den individuella prövningen ska hänsyn tas till den enskildes stödbehov och huruvida den enskilde kan tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden utan boendeinsatsen. Nämnden är alltid fri att göra en ny prövning i samband med att den enskilde gör en ny ansökan när ett tidsbegränsat beslut löper ut.

Insats i form av boende beviljas för att den enskilde behöver insatsen för att tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden. Detta innebär att en ändring av beslutet inte kan göras enbart för att den enskilde inte betalar sin egenavgift. Att den enskilde inte betalar sin egenavgift ger däremot en indikation på att insatsen inte fungerar och att stöd/motiverande insatser för att få den enskilde att betala sin avgift kan behövas.

Om den enskilde inte betalar sin egenavgift kan utformningen av den aktuella insatsen behöva övervägas. Finns behov av annan insats med mer stöd? Det är viktigt att det av beslutet om insats i form av boende framgår att beslutet kan komma att omprövas vid ändrade förhållanden och om behovet av insatsen förändras.

Utförarverksamheten ska arbeta aktivt med att den enskilde betalar sin egenavgift. Det är viktigt att detta framgår tydligt av det uppdrag som formuleras till verksamheten. Har den enskilde svårigheter att betala sin egenavgift på egen hand ska möjligheten till förmedling/god man/förvaltare diskuteras och övervägas.

Väcka talan om krav på ersättning

Om den enskilde inte frivilligt har betalat den beslutade egenavgiften kan kommunen med stöd av 33 kap. 4 § SoL föra talan hos förvaltningsrätten om ersättning för kostnader som kommunen haft enligt 32 kap. 2 § andra stycket SoL. Av lagstiftningen framgår att det är socialnämnden som kan väcka talan om den enskilde inte betalar egenavgiften. Nämnden kan inte delegera rätten att driva in dessa avgifter via förvaltningsrätten till en utförare. Inte heller kan indrivning av avgiften ske utan dom från förvaltningsrätten. Nämnden ska väcka talan hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnad uppstod.

Nämnden kan inte få tillbaka något belopp om det innebär att den enskilde, genom att återbetala hela eller delar av skulden, inte klarar sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt. Nämnden bör därför göra en ekonomisk bedömning av den enskildes möjligheter att betala innan talan väcks hos

förvaltningsrätten. Enligt 33 kap. 6 § SoL kan nämnden besluta om att helt eller delvis avstå från ett krav på ersättning av egenavgiften.

Rutin för hantering av egenavgift vid insats i form av boende

Egenavgift är huvudregel

I samband med beslut om boende som verkställs inom avdelning boende och hemlöshet, socialförvaltning Sydväst, och där den enskilde inte betalar någon hyra, ska den enskilde betala egenavgift enligt den av KF fastställda taxan. Egenavgiften består av både boendekostnad och kostavgift.

För beslut om socialt boende med stöd som verkställs externt och där den enskilde inte betalar någon hyra, gäller att den enskilde ska bidra till sin försörjning och enligt 32 kap. 2 § SoL att kommunen får ta ut ersättning för insatserna. Ur ett likabehandlingsperspektiv och enligt den hanteringsordning som utvecklats i de tidigare stadsdelarna ska skälig ersättning motsvaras av taxan som gäller för boende inom avdelning boende och hemlöshet, socialförvaltning Sydväst. Det innebär att den av KF fastställda taxan ska användas för både interna och externa boendeplaceringar.

Den avgift som anges i taxan gäller per biståndsbeslut.

Enligt den hanteringsordning som utvecklats i de tidigare stadsdelarna ska den enskildes betalningsförmåga beräknas innan avgiften beslutas. Om personen saknar betalningsförmåga (helt eller delvis) ska ett beslut om att helt eller delvis avstå från att ta ut avgift göras med stöd av 33 kap. 6 § SoL. Detta för att undvika att enskilda personer hänvisas till ekonomiskt bistånd för att kunna betala egenavgift.

Beräkning av betalningsförmåga

Den avgift som den enskilde ska betala beräknas utifrån den enskildes betalningsförmåga. Den enskilde ska, efter betald avgift, ha ekonomiskt utrymme för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader.

Den enskildes betalningsförmåga beräknas genom en "omvänd" normberäkning. Det innebär till exempel att den enskilde, i ett boende där mat inte ingår, ska ha ekonomiskt utrymme motsvarande riksnormen för försörjningsstöd efter erlagd avgift. Om hushållet består av flera vuxna beräknas hushållets betalningsförmåga utifrån hushållets samlade inkomster och utgifter.

När den enskilde har betalningsförmåga

När den enskilde bedöms ha betalningsförmåga, det vill säga ekonomiskt utrymme att betala egenavgift, ska den enskilde informeras om att hen ska betala egenavgift, använd gemensamt informationsmaterial ”Information om egenavgift och betalningsförbindelse” samt blanketten ”Betalningsförbindelse

med uppgifter om inkomster och utgifter”. Att den enskilde fått information om egenavgift ska dokumenteras i "Händelser" i Treserva.

Informationsmaterial och betalningsförbindelse med inkomstuppgifter går igenom och undertecknas vid besök alternativt skickas per post till den enskilde. Om betalningsförbindelsen skickas per post ska den undertecknas och skickas tillbaka i bifogat svarskuvert inom 10 dagar.

Om den enskilde inte vill uppge sin inkomst alternativt inte skickar tillbaka betalningsförbindelse med inkomstuppgifter tas den högsta avgiftsnivån ut. Det är viktigt att den enskilde får information om detta (framgår i gemensamt informationsmaterial). Avgiften kan tas ut även om den enskilde inte skriver under betalningsförbindelsen.

Om den enskilde uppger sina inkomstuppgifter beräknas egenavgiftens storlek (den enskildes betalningsutrymme) med hjälp av beräkningsunderlag i Treserva. För hantering i Treserva, se lathund. OBS – avgiften får ej överstiga den av KF fastställda taxan.

När den enskilde saknar betalningsförmåga

När den enskilde inte bedöms ha betalningsförmåga, det vill säga ekonomiskt utrymme att betala egenavgift, ska beslut om att helt avstå från krav på ersättning fattas enligt 33 kap. 6 § SoL (i tidigare lagstiftning kallat eftergift).

Beslut

Ett beslut om egenavgift ska fattas i alla ärenden där en boendeinsats alt. insatsen HVB eller familjehem beviljats.

När den enskilde ska betala full avgift fattas beslut om avgift enligt 32 kap. 2 § SoL. För hantering i Treserva, se lathund.

När den enskilde ska betala del av avgift enligt 32 kap. 2 § fattas beslut om ersättningens storlek samt om att delvis avstå från krav på ersättning enligt 33 kap. 6 § SoL. För hantering i Treserva, se lathund.

Om den enskilde inte ska betala någon avgift fattas beslut om att helt avstå från krav på ersättning enligt 32 kap. 2 § SoL enligt 33 kap. 6 § SoL. För hantering i Treserva, se lathund.

Beslutet fattas i den utredningsprocess där utredningen som ligger till grund för boendeinsatsen ligger. Avgiftens storlek och perioden för vilken egenavgift ska betalas dokumenteras i beslutet och i tillhörande beslutsmeddelande – använd mall i Treserva.

Beslutsperioden är den samma som boendeinsatsens beslutsperiod.

Beslutsmeddelande och eventuellt beräkningsunderlag skickas per post till den enskilde – använd mall i Treserva.

Fakturerering och hantering av obetalda avgifter

I slutet av varje månad skickas en faktura som avser avgift för innevarande månad till den enskilde. I samband med att faktura skickas kontrolleras att föregående månads egenavgift är inbetald. Faktureringsprocessen och vem som gör vad i den kan skilja sig åt mellan socialförvaltningarna – följ den process/rutin som gäller i din förvaltning.

Om föregående månads egenavgift inte är inbetald sätts stöd/motiverande insatser in för att förmå den enskilde att betala sin egenavgift. Använd uppdrag till utförare.

Vid upprepade uteblivna inbetalningar ska möjligheten till förmedling/god man/förvaltare diskuteras och övervägas, och insatsens utformning ska ses över. Behövs till exempel en insats med mer stöd?

Obetalda egenavgifter skickas till Intraservice, intern inkasso, för hantering.

Stöddokument

- Beslutsmeddelande
- Informationsbrev inkl. betalningsförbindelse med inkomstuppgifter (finns översatt på flera språk)
- Lathund för hantering i Treserva
- Beslutsunderlag till administratör
- Powerpoint (PPT) för genomgång med berörda medarbetare

3 Boendeinsatser

För samtliga boendeinsatser förutom kommunalt kontrakt sker placering via en [placeringsförfrågan till SPINK](#) (socialförvaltningarnas samlade placerings- och inköpsfunktion).

För remisshantering vid kommunalt kontrakt och Bostad först, se specifik information under respektive rubrik nedan.

Nedan följer en beskrivning av de boendeinsatser som finns att tillgå i Göteborgs Stad. För mer information kring de boenden som bedrivs i egen regi, se digitala navet, [Boenden för personer i hemlöshet](#).

Nödboende

Efter nödprövning kan personer inte bedöms uppfylla kriterierna för rätten till insats i form av boende enligt 11:1 SoL ändå ha rätt till bistånd eller insats för att undvika nöd. För hushåll utan barn beviljas som huvudregel bistånd enligt 12:1 SoL i form av utbetalning av schablonbelopp. Hushållet/den enskilde får sedan, med hjälp av utbetalt schablonbelopp, tillgodose sitt behov av tak över huvudet på egen hand. Om särskilda skäl föreligger, t.ex. svårigheter för den enskilde att själv ordna tak över huvudet med utbetalda pengar på grund av språksvårigheter eller behov av tillgänglighetsanpassat tillfälligt boende, kan insats beviljas genom placering i nödboende.

För barnfamiljer ska insats för att förhindra nöd alltid beviljas genom nödboende. Detta för att säkerställa att familjernas tillfälliga boende tillförsäkrar barnet skäliga levnadsförhållanden och att barnfamiljerna inte behöver flytta runt mellan olika tillfälliga boendelösningar vilket ger en ökad stabilitet och trygghet för barnen.

Insatsen beviljas som ”Bifall nödboende särskilda skäl” och verkställs genom placering i nödboende. Placeringen ska i första hand ske i egen regi, inom de boenden inom socialförvaltning Sydväst som är avsedda för nödboende.

Socialt boende med stöd

I april 2023 beslutade kategorirådet (förvaltningsdirektörerna) om en kategoriplan för vuxenområdet inom IFO. Det övergripande syftet med kategoriplanen är att förvaltningarnas arbete ska leda till hållbar förändring och utveckling för de vi är till för, där brukaren ständigt är i fokus samt att brukarens totala tid med insatser från socialtjänsten ska minska.

Kategoriplanen styr vilka insatser som ska finnas inom socialt boende med stöd, vilka insatser som ska utföras i egen regi respektive av upphandlade leverantörer samt vilka utvecklingsprojekt som ska genomföras inom området. Efter uppföljning av tidigare ramavtal har det nya ramavtalet som börjar gälla 1 april 2025 delas insatsen socialt boende med stöd in i tre delkategorier. Denna indelning gäller både stadens interna boendeinsatser och de boendeinsatser som upphandlats på ramavtal:

- Akutboende
- Kollektivt boende (inkl. förstärkt kollektivt boende)
- Lägenhetsboende

Samtliga delkategorier innefattar både drogfria och symptomtoleranta boenden.

Akutboende

Akutboende är ett tillfälligt boende i form av rum i kollektiv där måltider, individuellt stöd, fysisk tillsyn och kontakt med den enskilde ingår. Placeringstiden är som huvudregel mellan 0-3 månader. Syftet med akutboende är akuta insatser under en begränsad tid, för att stödja och motivera den enskilde samt för att kartlägga den enskildes behov av stöd för att komma vidare och finna vägar ur hemlöshet. Kartläggning och boendecoaching ingår alltid i insatsen. Det individuella stödet ska vara motiverande och rusta den enskilde för ett mer självständigt boende. Akutboende finns i både egen och extern regi.

Stödet ska vid behov bestå av:

- Motiverande samtal med den enskilde i syfte att få struktur i vardagen, minskad droganvändning, ökad självständighet, ansöka om andra insatser/ta emot hjälp från exempelvis sjukvården.
- Möjliggöra och ge stöd för klienten vid kontakt med myndigheter, vårdgivare, bostadsmarknad och mot eventuellt andra insatser.
- Arbeta för att de olika aktörerna samverkar med Klienten i fokus och vid behov initiera och samordna en Samordnad Individuell Plan (SIP).

Kollektivt boende

Kollektivt boende innebär rum i kollektivboende. Det omfattar måltider, individuellt stöd, fysisk tillsyn och kontakt med den enskilde klienten. Syftet är att under en begränsad tid stödja och motivera klienten och bidra till att denne kommer vidare från en hemlöshetssituation. Stödinsatsen ska utformas så att den stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv med ett eget, eller mer självständigt, boende. På boendet kartläggs den enskildes styrkor, behov och förutsättningar för att komma ut på den öppna bostadsmarknaden eller vidare till annat planerat boende utifrån klienten behov. Även boendecoaching ingår i insatsen.

I kollektivt boende har den enskilde närhet till personal dygnet runt. Den enskilde ska ha fysisk tillsyn varje dag, stöd enligt genomförandeplanen och individuellt stöd cirka 4 timmar i veckan.

Kollektivt boende är för personer över 21 år utan medföljande barn. Det finns både drogfria och symptomtoleranta kollektiva boenden.

Det individuella stödet ska utifrån den enskildes behov bestå av:

- Motiverande samtal med den enskilde i syfte att få struktur i vardagen, minskad droganvändning, ökad självständighet, ansöka om andra insatser samt ta emot hjälp från exempelvis sjukvården.
- Stöd till den enskilde att sköta sin vardagsekonomi så som att öppna post, förstå skrivelser, fylla i blanketter samt hålla reda på bokade tider och möten.
- Möjliggöra och ge stöd till den enskilde vid kontakt med myndigheter, sjukvård, och eventuellt andra insatser
- Arbeta för att de olika aktörerna samverkar med klienten i fokus och vid behov initiera och samordna en Samordnad Individuell Plan (SIP).
- Stödja den enskilde till sysselsättning/arbete utanför boendet och fristående från den verksamhet som boendet bedriver.
- Boendecoachning dvs, individuell hjälp att söka bostad i syfte att komma ut på bostadsmarknaden. Stötta Klienten att registrera sig på olika bostadssajter och bostadsförmedlingar och vara behjälplig med att leta boende på första- och andrahandsmarknaden samt även eventuella möjligheter till inneboende. Stöd i kontakt med hyresvärdar och boka visningar.

Förstärkt kollektivt boende

Ett förstärkt kollektivt boende riktar sig till individer med mer komplexa behov och en tyngre problematik än vad som förväntas inom övriga boendeinsatser. Målgruppen omfattar personer som har psykiatriska funktionsnedsättningar, skadligt bruk och beroende eller samsjuklighet, eller en kombination av dessa.

I ett förstärkt kollektivt boende är det individuella stödet flexibelt och runt 5 -7 timmar i veckan.

De förstärkta kollektiva boendena är symptomtoleranta och ska ha en tydlig inriktning mot skademinskning och lågaffektivt bemötande.

I förstärkt kollektivt boende ska stödet utifrån den enskildes behov, utöver vad som ingår i ”kollektivt boende” (se ovan), även bestå av:

- Stöd i att klara sin dagliga livsföring såsom att sköta hushållssysslor, etablera rutiner, handla mat, tvätta, städa, sköta den egna hygienien osv.
- En kartläggning av den enskildes ytterligare eventuella behov för att kunna erbjuda rätt stöd.
- Stöd i medicinhantering om den enskilde samtycker till detta.

Lägenhetsboende

Lägenhetsboende innebär boende i integrerad lägenhet i ordinarie bostadsbestånd eller boende i blockförhyrning där hel trappuppgång ingår i

boendet. Familjer med medföljande barn ska enbart placeras i integrerade lägenheter.

Syftet med lägenhetsboende är att under en begränsad tid stödja och motivera den enskilde och bidra till att personen kommer ur en hemlöshetssituation. På boendet ska en kartläggning av den enskildes styrkor, behov och förutsättningar för att komma ut på den öppna bostadsmarknaden, eller vidare till annat planerat boende utifrån den enskildes behov, genomföras. Även boendecoachning ingår i insatsen. Stödinsatsen ska utformas så att den stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv med ett eget, eller mer självständigt, boende.

Målet med insatsen är att den enskilde/hushållet ska stärka sin förmåga att kunna ta hyresgästansvar, det vill säga betala hyra, ta hand om sin lägenhet och inte störa grannar.

Möjlighet till referenser erbjuds i samtliga lägenhetsboenden, oavsett stödnivå, så länge den enskilde bedöms kunna sköta sitt hyresgästansvar.

Stödet ska utifrån den enskildes behov bestå av:

- Motiverande samtal med den enskilde i syfte att få struktur i vardagen, minskad droganvändning, ökad självständighet, ansöka om andra insatser/ta emot hjälp från exempelvis sjukvården.
- Arbeta för att de olika aktörerna samverkar med klienten i fokus och vid behov initiera och samordna en Samordnad Individuell Plan (SIP).
- Möjliggöra och ge stöd till den enskilde vid kontakt med myndigheter, sjukvård, och eventuellt andra insatser.
- Stödja den enskilde till sysselsättning/arbete utanför boendet och fristående från den verksamhet som boendet bedriver.
- Stöd till den enskilde att sköta sin vardagsekonomi så som att öppna post, förstå skrivelser, fylla i blanketter samt hålla reda på bokade tider och möten.
- Boendecoachning dvs, individuell hjälp att söka bostad i syfte att komma ut på bostadsmarknaden. Stötta den enskilde att registrera sig på olika bostadssajter och bostadsförmedlingar och vara behjälplig med att leta boende på första- och andrahandsmarknaden samt även eventuella möjligheter till inneboende. Stöd i kontakt med hyresvärdar och boka visningar.
- Under pågående referensperiod ska regelbunden kontroll ske av den enskildes hyresinbetalningar, lägenhetsskötsel och skötsel utefter de regler och normer som gäller enligt hyreslagen.

Stödnivåer inom lägenhetsboende

Från och med 1 april 2025 förändras stödnivåerna inom socialt boende med stöd till att enbart gälla lägenhetsboende samt att insatsen nu delas in i stödnivåerna

låg, medel och hög. Detta gäller både inom egen regi och för leverantörer med ramavtal.

- Insatsnivå låg: Den enskilde ska ha fysisk tillsyn med individuellt stöd enligt genomförandeplan varannan vecka cirka en (1) timme per tillfälle. Referenser utgör den huvudsakliga delen av insatsen. Denna stödnivå används främst i slutet av en placering eller när den enskildes stödbehov tillgodoses via andra insatser.
- Insatsnivå medel: Den enskilde ska ha fysisk tillsyn en (1) till två (2) gånger i veckan, stöd enligt genomförandeplan och individuellt stöd upp till tre (3) timmar i veckan.
- Insatsnivå hög: Kontakt med den enskilde ska tas varje dag, varav fysisk tillsyn två till tre gånger i veckan (innefattar även helgdagar), stöd enligt genomförandeplan och individuellt stöd upp till 6 timmar i veckan.

Stödnivåerna avser omfattningen på det individuella stöd (direkt brukartid) som den enskilde har behov av kopplat till sitt boende. Stödnivåerna är flexibla och syftar till att den enskilde ska kunna bo kvar i samma boende oavsett om dennes stödbehov ökar eller minskar under boendetiden. Det är handläggande socialsekreterare som ansvarar för att göra bedömningen av stödnivå men boendepersonalens bedömning av den enskildes behov ska vägas in i bedömningen.

Samtliga stödnivåer kan vara aktuella under hela placeringstiden. Den enskilde kan således inleda sin placering med insatsnivå låg likväl som med insatsnivå hög.

Samtliga stödnivåer kan ge referenstid under förutsättning att den enskilde har ett hyresavtal och följer hyreslagen (betalar sin hyra, inga störningar samt sköter om sin lägenhet). Referenstiden inleds när den enskilde tecknat andrahandshyresavtal och självständigt betalar sin hyra.

För stöd i bedömning och hantering av stödnivåer, se stödmaterial för bedömning av stödnivå i styrande dokument. [Länk till stödmaterial](#)

Bostad först

Bostad först är en metod för att möta hemlösa personers behov där bostaden är startpunkten för återhämtningsprocessen från ett liv i hemlöshet i stället för slutmålet när annan förändring har uppnåtts. Det är en evidensbaserad metod som riktar sig till personer i långvarig hemlöshet som har en komplex social problematik, ofta i kombination med samsjuklighet. Utgångspunkten är en fast och trygg bostad, vilket är en förutsättning för att deltagaren ska kunna ta emot stöd för sin återhämtningsprocess. Det övergripande syftet med metoden är att stärka möjligheter till kvarboende, förbättrad hälsa och välbefinnande hos deltagaren samt social integration.

Bostad först bygger på följande åtta grundprinciper:

1. Bostad är en mänsklig rättighet
2. Rätten till val och självbestämmande
3. Bostad och behandling ska separeras från varandra
4. Stöd riktas till återhämtning
5. Stöd baseras på skademinskning
6. Aktivt engagemang utan tvång och fostran
7. Deltagarstyrt stöd utifrån individens styrkor, behov och egna mål
8. Flexibelt stöd under så lång tid som personen själv vill och behöver

Bostad först rekommenderas av Socialstyrelsen (2019) i de Nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende för personer som befinner sig i hemlöshet (rekommendationsnivå 4, vilket innebär god effekt på boendestabiliteten, men begränsat vetenskapligt underlag).

Bostad först är till för:

- Personer som är aktuella inom socialtjänst med ansvar för individ- och familjeomsorg samt ansöker om hjälp med bostad.
- Personer som står långt från ordinarie bostadsmarknad och har lång erfarenhet av hemlöshet (situation 1 och 2 enligt Socialstyrelsens definition)³ eller som riskerar att inom kort befinna sig i situation 1 eller 2.
- Personer som har ett skadligt bruk eller beroende av alkohol/narkotika och/eller psykisk ohälsa.
- Personer som vill bo i en hyreslägenhet och vill ta emot stöd från Bostad först i sin lägenhet samt följa de åtaganden det innebär att vara hyresgäst (betala hyran, sköta sin lägenhet och inte störa grannar).
- Personer som kan godkänna att relevant information får utbytas mellan myndighetsutövande socialtjänst, stödpersonalen, exploateringsförvaltningen och fastighetsägaren.
- Personer som inte i närtid har historia av våldsutövande och/eller hot som kan påverka grannar eller arbetsmiljön för stödpersonal och fastighetspersonal.
- Personer som inte bedöms ha hög risk för överdos eller suicid som kräver högre tillsynsnivå än Bostad först kan tillgodose.

Bostad först genomförs i samverkan mellan flera olika parter i staden; myndighetsutövande socialtjänst, exploateringsförvaltningen, bostadsbolag, störningsjour och utförare av stödinsats (inom kommunal regi och upphandlade stödaktörer). Bostadsbolagen lämnar lägenheter till exploateringsförvaltningen

³ Situation 1: Akut hemlöshet, situation 2: Institutionsvistelse och stödboende (med utskrivning inom tre månader utan bostad)

som i sin tur hyr ut dem till deltagarna i Bostad först. Detta görs utifrån Avsiktsförklaring för anskaffning av bostäder i Göteborg, vilken är ett samarbetsavtal för bostadsförsörjning för särskilda grupper som är tecknat mellan Göteborgs Stad och bostadsmarknadens parter i Göteborg. [Länk till avsiktsförklaringen](#)

Bostad först är en biståndsbedömd insats som beslutas av socialtjänsten efter ansökan från den enskilde. Efter ansökan sker en utredning av rätten till insats i form av boende och den enskildes behov av stöd.

När Bostad först beviljas fattar socialtjänsten två beslut som tillsammans utgör insatsen Bostad först, ett som rör bostaden (*Bostad först – hjälp med bostadsanskaffning*) och ett som rör stödinsatsen (*Stödinsats Bostad först intern/extern*). Stödets är indelat i fyra olika faser och fas 1-3 registreras som händelsetyp i Treserva för att möjliggöra statistik/uppföljning.

För mer information om Bostad först och stöd i processen för handläggning och genomförande, se Göteborgs Stads rutin för Bostad först. [Länk till rutinen](#)

Kommunalt kontrakt

Bostadsmarknadens parter och Göteborgs Stad samarbetar sedan 1982 om anskaffning av bostäder till de hushåll som av medicinska eller sociala skäl inte kan tillgodose sitt behov av bostad på egen hand. De kommunala bostadsföretagen lämnar lägenheter till sociala och medicinska förtursärenden där den enskilde ges möjlighet till övertag av förstahandskontraktet efter 18 månaders fungerande hyresförhållande. Exploateringsförvaltningen är mellanhyresvärd under dessa 18 månader. Riktlinjerna för förtur regleras i avsiktsförklaringen för anskaffning av lägenheter.

För att den enskilde ska beviljas hjälp med bostadsanskaffning genom förtur i bostadskön ska denne uppfylla kriterierna för rätten till insats i form av boende enligt 11 kap. 1 § SoL, riktlinjerna för medicinsk eller social förtur samt kunna bo i lägenhet inom ordinarie lägenhetsbestånd. Beslutet om hjälp med bostadsanskaffning enligt 11 kap. 1 § SoL verkställs genom insatsen kommunalt kontrakt.

Det kommunala kontraktet innebär att den enskilde tecknar ett andrahandskontrakt med möjlighet till övertag av förstahandskontraktet efter 18 månaders fungerande hyresförhållande. Exploateringsförvaltningen är mellanhyresvärd under dessa 18 månader och socialförvaltningen tar ekonomiskt ansvar för hyra och lägenhetens skick under pågående kommunal kontraktstid. Det sistnämnda innebär att socialförvaltningen bär det ekonomiska ansvaret för skada i form av hyresskuld, reparationsskuld eller annan skada som hyresgästen orsakat under pågående kontraktstid. Lägenheten som omfattas av det kommunala kontraktet är inom ordinarie lägenhetsbestånd varför det är särskilt viktigt att den enskilde klarar av att följa hyreslagen för att insatsen ska vara aktuell.

Målsättningen med insatsen kommunalt kontrakt är att den enskilde ska kunna ta över förstahandskontraktet och på så sätt erhålla en egen bostad på ordinarie bostadsmarknad.

När den enskilde ansöker om insats i form av boende utreder och bedömer socialförvaltningarna inledningsvis huruvida den enskilde uppfyller kriterierna för rätten till insats i form av boende enligt 11 kap. 1 § SoL (se avsnitt 1 Bedömningsstöd). Därefter sker en bedömning av om kommunalt kontrakt är en möjlig insats utifrån den enskildes behov och förutsättningar (prövas mot riktlinjerna för bostadsanskaffning), och om remiss ska skickas till exploateringsförvaltningen. Innan remiss gällande kommunalt kontrakt skickas till exploateringsförvaltningen ska ansvarig socialsekreterare ha gjort en utredning som visar att den enskilde har rätt till insats i form av boende enligt 11 kap. 1 § SoL och att den enskildes behov motsvarar riktlinjerna för bostadsanskaffning.

Remisshanteringen sker i verksamhetssystemet Treserva. För hantering, se Lathund Hjälp till bostadsanskaffning Kommunalt kontrakt i datorhjälpen. I Treserva finns en särskild remissmall med hjälptext. (Datorhjälpen: [Länk till utbildningspaket Treserva för socialförvaltningarna](#))

En prövning görs sedan hos exploateringsförvaltningen. Exploateringsförvaltningen prövar hushållets situation mot riktlinjerna för bostadsanskaffning i avsiktsförklaringen för anskaffning av lägenheter. Exploateringsförvaltningen godkänner eller avvisar remissen utifrån ovan nämnda riktlinjer. Bedömningen kommuniceras med socialförvaltningen. Vid positivt remissvar avslutas socialförvaltningens utredning och beslut om hjälp med bostadsanskaffning enligt 11 kap. 1 § SoL fattas. När exploateringsförvaltningen avvisat remissen fortgår socialförvaltningens utredning och den enskildes behov matchas mot annan boendeinsats.

Socialförvaltningen fattar beslut om bistånd enligt 11 kap. 1 § SoL i form av hjälp med bostadsanskaffning (beslutsstyp Socialt boende – hjälp med bostadsanskaffning). Beslutet verkställs med insatsen Kommunalt kontrakt 0-20 år alternativt Kommunalt kontrakt 21-.

För mer information om kommunala kontrakt och stöd i processen för handläggning och genomförande, se Göteborgs Stads rutin för kommunala kontrakt. [Länk till rutinen](#)

Skyddat boende

Skyddat boende är en insats enligt socialtjänstlagen till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt, och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser. När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna ska barnet beviljas insatsen med stöd av socialtjänstlagen. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, ska socialnämnden, efter ansökan hos förvaltningsrätten, kunna bevilja barnet en

insats i form av skyddat boende med stöd av lag om placering av barn i skyddat boende. Beslut om en sådan insats ska även kunna fattas omedelbart av socialnämnden och underställas förvaltningsrätten.

Insatsen skyddat boende är i första hand tänkt att svara mot behov av boende och skydd i en akut fas och att underlätta övergången till ett självständigt, tryggt liv med stadigvarande boende. Det behöver säkerställas att det finns tillgång till en trygg och säker stadigvarande bostad efter tiden i skyddat boende.

Skyddat boende definieras som ett boende inom socialtjänsten som tillhandahåller platser för tillfällig heldygnsvistelse tillsammans med individanpassat stöd åt enskilda i behov av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp. Om ett sådant boende drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom enligt bestämmelsen att verksamheten bedrivs yrkesmässigt (3 kap. 1 b § SoF). Det krävs tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, IVO, för att få bedriva enskild verksamhet i form av skyddat boende. Kommuner och regioner som bedriver sådan verksamhet ska anmäla detta till myndigheten.

En följd av att ett skyddat boende är en kombination av boende och målgruppsanpassade insatser är att boendena behöver vara bemannade med personal i tillräcklig omfattning för att motsvara enskildas behov av stöd och hjälp i boendet. En lägenhet med skalskydd utan tillgång till personal kan därför inte anses utgöra ett skyddat boende. Av samma skäl kan inte heller hotell, vandrarhem eller liknande boenden utgöra skyddade boenden. Som nämnts ovan kan stödet bestå av stödinsatser som stärker förmågan att klara sig själv, bearbeta upplevelser av våld och minska sårbarheten hos den enskilde. Det grundläggande stödet handlar vanligen om säkerhetsplanering, rådgivning om lagstiftning, rättsväsendet och stöd från andra instanser, assistans i kontakten med myndigheter inklusive socialtjänsten, samtal och praktisk hjälp i vardagen och boendet. Stöd till medföljande barn kan, med anpassning till barnets ålder och mognad, också handla om säkerhetsplanering, information om vad som händer, hjälp med läxor och stöd att bearbeta upplevelser av våld.

Då en vårdnadshavare med barn ansöker om att placeras i skyddat boende är samverkan med barn och unga nödvändigt. Läs mer i [Rutin för samverkan vid handläggning av skyddat boende](#).

Skyddat boende bedrivs idag i egen regi (kriscentrum för kvinnor), av privata leverantörer och av kvinnojourer. Kriscentrum för kvinnor (KCK) bedriver ett skyddat boende för våldsutsatta kvinnor. Boendet tar emot personer utsatta för våld i nära relation och medföljande barn. Boende tar också emot unga vuxna från 18 år. För mer information om Kriscentrum för kvinnor, se verksamhetens temasida.

Korttidsboende enligt 11:1 SoL

Insatsen ska användas när den enskilde bedöms vara berättigad till insats i form av boende och korttidsboende bedöms vara det som på bästa sätt matchar den

enskildes stödbehov. Stödnivå läggs in i händelsetyp från nivå 1 (lägst behov av stöd) till nivå 3 (högst behov av stöd).

Observera att särskilda bestämmelser om avgift i korttidsboende gäller och att information om detta behöver lämnas till den enskilde. LÄNK till infoblad och rutin.

Verkställighet av korttidsboende sker via SPINK. Information och formulär att fylla i finns på SPINKs sida på Intranätet.

Boendeinsatser för unga vuxna under 21 år

Socialnämnden ska enligt 9 kap. 1 § SoL ansvara för att enskilda som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i familjehem, stödboende för barn och unga (16-20 år) eller hem för vård och boende (HVB).

Boendeformen stödboende infördes för att ge tillgång till fler placeringsformer för barn och unga som svarade mot barnens och de ungas faktiska behov. Detta eftersom behovet av andra placeringsformer än familjehem och HVB gjort att barn och unga placerades på boendeformer som inte reglerades i lagstiftningen.

Utifrån hur lagstiftningen är skriven och vad som sägs i förarbetena kan man dra slutsatsen att lagstiftarens intention är att om ålder och behov är sådana som avses för de placeringsformer som anges i 9 kap. SoL så är det någon av dessa former som ska användas. När det gäller placering av barn och unga upp till 20 år utanför det egna hemmet finns det således dessa angivna placeringsformer. Men om det inte rör sig om en placering enligt 9 kap. SoL utifrån något slags vård- och stödbehov så finns det för personer över 18 år inget hinder mot att erbjuda andra slags boendelösningar.

Ovanstående innebär att någon av de tre placeringsformerna familjehem, HVB eller stödboende ska användas för barn och unga/unga vuxna upp till 21 år.

- Om den unga har ett vårdbehov – HVB alternativt familjehem.
- Om den unga har ett mindre vårdbehov och är socialt fungerande – stödboende (16-20 år).

Stöd och skydd i form av skyddat boende

Enligt 9 kap 6 § SoL framgår att Socialnämnden ansvarar för att enskilda som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp kan tas emot i ett skyddat boende. Ett barn (under 18 år) kan endast placeras tillsammans med en myndig vårdnadshavare i skyddat boende. Från 18 år och uppåt kan en ung vuxen självständigt beviljas skyddat boende.

- Om den unga har ett behov av stöd och skydd kan placering göras i skyddat boende. Om det samtidigt finns ett vårdbehov placeras dock i HVB alternativt familjehem med inriktning skyddat boende.

För unga vuxna från 18 år som saknar vård- eller stödbehov får andra boendeinsatser användas:

- Om den unge saknar speciella svårigheter att anskaffa bostad på egen hand – nödbistånd till boende och boendecoachning.
- Om den unge utifrån lagstiftning och rättspraxis bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa bostad på egen hand⁴ men inte har något stöd- eller skyddsbehov – lägenhet med tillsyn för referensintyg (Socialt boende med stöd, lägenhetsboende, stödnivå låg), kommunalt kontrakt.

För ytterligare information och stöd, se Metodstöd boendeinsatser unga vuxna i styrande dokument. [Länk till metodstödet](#)

⁴ För att en ungdom ska beviljas insats i form av boende ska speciella svårigheter föreligga. Det är endast i de situationer då den unge inte kan tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden i hemmet som rätt till insats i form av boende föreligger (när familjen är mycket trångbodd och/eller att det finns mycket starka personliga motsättningar i hemmet)

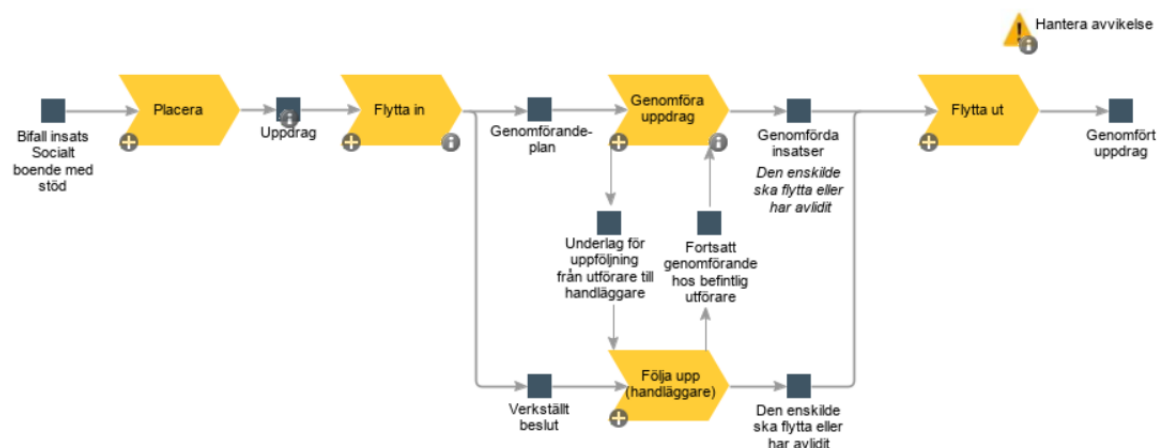
4 Insatsprocessen socialt boende med stöd

Sedan den 1 september 2021 har socialtjänstprocessen kompletterats med en insatsprocess för socialt boende med stöd. Insatsprocessen konkretiserar socialtjänstprocessens processteg Meddela beslut/formulera uppdrag, Förbereda och påbörja genomförande samt Genomföra Följa upp Överväga Ändra för insatsen socialt boende med stöd.

Insatsprocessen består av fem övergripande processteg som i sin tur bryts ner i aktivitetssteg. Kopplat till respektive aktivitetssteg finns informationstext, stödmaterial samt länkar till annan viktig information. Det finns bland annat en checklista för uppdragsformulering, stödmaterial för målformulering/SMART:a mål, mallar för inledande uppdrag samt checklistor för uppstartsmöte och genomförandeplan, underlag för uppföljning och uppföljningsmöte.

Syftet med insatsprocessen är att underlätta handläggning och genomförande av insatsen, förstärka samverkan mellan myndighet och utförare, öka kvalitet och följsamhet till socialtjänstprocessen samt öka rättssäkerhet och likabehandling.

Du hittar insatsprocessen socialt boende med stöd i socialtjänstprocessen.

5 Boenderådgivning och boendecoachning

Råd och stöd till hushåll som befinner sig i osäkra boendeförhållanden om hur man söker bostad är en viktig roll för socialtjänsten.

Boenderådgivning innebär att hushållet/den enskilde ges generell information om bostadssökande och får viss praktisk hjälp med att till exempel registrera sig på Boplat. Rådgivningen kan ges individuellt eller i grupp. Rådgivningen är en öppen verksamhet och ges som serviceinsats. Den kräver att hushållet/den enskilde tar egna initiativ, har språkkunskaper och kan hantera it/dator.

Boendecoachning innebär i sin tur att hushållet/den enskilde ges en aktiv individuell hjälp att söka bostad. I boendecoachningen ingår individanpassad information och praktisk hjälp med att till exempel registrera sig på olika bostadsförmedlingar och bostadssajter, utforma brev till hyresvärdar för ansökan om lediga lägenheter och kontakta hyresvärdar för ansökan om lediga lägenheter. Coachningen ges över tid med täta träffar för att nå resultat. Boendecoachningen är en individanpassad stödsinsats och ges som specifik insats alternativt ingår i en boendeinsats.

Boenderådgivning bör erbjudas samtliga hushåll som befinner sig i osäkra boendeförhållanden. Boendecoachning ska erbjudas till samtliga hushåll som ansöker om nödsinsats i form av boende och ingår i nödbiståndboende i intern regi, inom socialförvaltning Sydväst.

Boenderådgivningen/boendecoachningen ska utgå från att hushållet/den enskilde ska söka bostad brett. De krav som gäller kopplat till rätten till insats i form av boende ska vara vägledande (se avsnitt 1 Bedömningsstöd, Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt, Kan vi kräva att alla ska söka boende i hela Sverige för att de ska vara att betrakta som aktivt bostadssökande?).

På goteborg.se finns en digital plattform med information till bostadssökande: [Länk till digital plattform boenderådgivning](#)

Förutom information till bostadssökande innehåller plattformen följande informations- och stödmaterial:

- Broschyren Så söker du bostad på följande språk:
 - Svenska
 - Engelska
 - Arabiska
 - Somaliska
 - Persiska
 - Tigrinja
 - Sorani
- Boendeguiden, ett verktyg för boendecoacher

Enheten för kvalitet

Telefon: 031-365 00 00 (kontaktcenter)

E-post: karin.jamting@socialhisingen.goteborg.se